

Dagens kommunistiska kapitalism: Statens generositet mot friskolornas ägare

Friskolor är privata företag. Sådana är behäftade med ekonomisk risk, vilken yttrar sig först i neddragningar på verksamheten, och i slutändan med konkurs, vilket drabbade JB Education och deras 11000 elever. Konkurs har fördelen att den innebär att inkompetenta ägare avskedas från sin verksamhet som ägare. Nackdelen med konkurs är att den drabbar andra, såsom kunder och anställda.

De anställda i privata friskolor skyddas delvis i sitt ekonomiska risktagande genom den statliga lönegarantin, vilket innebär att de får några månadslöner vid företagets konkurs. Genom att lönegarantin finansieras av arbetsgivaremedel, utgör den en socialisering av näringslivets risker, och drabbar således företagen oaktat deras ekonomiska risk.

Kunder, dvs eleverna, skyddas emellertid inte. Det finns därför ett statligt intresse att minska elevernas risktagande. Idag görs det genom att skolorna granskas av Skolinspektionen.

Nu har regeringen beslutat att förstärka Skolinspektionen med 7 miljoner på årsbasis, för att möjliggöra att Skolinspektionen än mer noggrant skall kunna granska skolornas ekonomi. Detta är en exceptionell åtgärd. Föreställ er att staten t ex hade tagit sig rätten att granska bilfabrikören SAABs räkenskaper, och hotade med att dra in deras försäljningstillstånd när de fann att ekonomin inte var godtagbar enligt statens normer. Ytterst få skulle tycka att vi hade en fungerande marknadsekonomi om staten hade sådana friheter.

Men är det då inte en skillnad mellan att sälja bilar och att sälja utbildning, som gör utbildningen mer skyddsvärd? Jo, men frågan är hur detta skydd skall utformas. Är det inte rimligt att tänka sig att om skolan säljer en utbildning på tre år, skall den ge försäkringar att produkten levereras? En sådan försäkran innebär att den måste vara förmögen att upprätthålla undervisningen under de tre åren som eleverna finns i skolan.

I en fungerande marknadsekonomi, där statens uppgift är att med sina tvångsmedel se till att företagen levererar de produkter de säljer, finns ett instrument tillgängligt. Det kallas försäkring. Varje skola tecknar en försäkring i ett försäkringsbolag, där försäkringsbolaget beräknar kostnaden för att driva skolan under den tid det tar att genomföra utbildningarna man sålt till eleverna. Utifrån kostnaden att driva skolan till sista eleven lämnar skolan, och med en riskbedömning, får sedan skolan betala sin försäkringspremie. Därmed läggs den finansiella risken där den hör hemma, i det företag som bedriver verksamheten.

Idag väljer den borgerliga regeringen att förstatliga en del av de privata företagens ägarfunktion, att granska företagets ekonomi, istället för att välja en marknadslösning. Så förstatligas kostnader för företagande, medan vinsten ges till de privata händerna. Detta är kommunistisk kapitalism, där staten bär kapitalisternas risk, medan kapitalisterna bär profiten.

Öllsjö den 2 september 2013

Sven-Olof Collin